Qafàr Agatih Rakaakayih Doolata

በአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

Qafar Rakaakayak Dinkaarâ maybalaalaqá

የአፋር ክልል ዲንካራ ጋዜጣ

በአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት
ምክርቤትጠባቂነትየወጣአዋጅ

Rakaakayak Malâ Buxa

Teyyeqe kukta

___len sanat____ixximak ----- /2018 I.L.L	Samara____ /2018

Qafar Agatih Rakaakayih Doolatak Qaadâ cokmih buxa xisaanam kee mamaaxaga yaceenim xiqsissah tan rakiiboh tan xiqsissoosa madqimtuh yewqe kukti ixximak……. /2018

Itiyoppiyak Federaal Xemokraasih ummuunoh doolat madqaa kee Qafár Rakaakayak Doolat madqa qaadah mackamat kee qaadâ gital aban garguriinuh mamaaxaga yeceem kinnuk, tonnah taama fanah culam faxximtam madqem kinnuk,

Baxaabaxsa le booditte yafdigoonuh qaadâ bood figdah cogdaadit ayyunti edde xoqqaysimam kee ta madqah mamaaxaga acayuk maqarroysaanam doolat qaaqa kinnim hagit haak,

Qaadá cokmi buxaaxi ayyunti qadli ayfafaf akah geyoonuuy, xabcin siirat kataanamaay, sarrimaane le salaam aracat gacuh nee cattam kinnim hangit haak,

Mamaaxaga akah tantacawweh tan qaadah cokmih buxaaxi doolat madqal madqimteh tan adam baxi garittee kee xemokraasî garitte lih elle gexxa xiqsissoosa

በአፋር ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የባህል ፍርድ ቤቶችን ለማቋቋምና እውቅና ለመስጠት የሚያስችሉ መሰረታዊ መስፈርቶችን ለመደንገግ የወጣ አዋጅ ቁጥር157 /2018

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ መንግስት እና የአፋር ክልል ህገ መንግስት ለባህላዊ ተቋማት እና በባህላዊ መንገድ መዳኘትን እውቅና የሰጠ በመሆኑና ወደ ስራ የመግባታቸውን አስፈላጊነት የደነገገ በመሆኑ፤

የተለያዩ ግጭቶችን ለመፍታት ባህላዊ የግጭት መፍቻ ዘዴዎችን ማህበረሰቡ እየተጠቀመ በመሆኑ እና ይህንኑ በህግ እውቅና በመስጠት ማጠናከር መንግስት ሀላፊነት ያለበት መሆኑን በመገንዘብ፤

ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ማህበረሰቡ ተደራሽ የፍትሕ አገልግሎት እንዲያገኝ፣ ቀለል ያለ ስነስርአት የሚከተሉ፣ ዘላቂ ሰላምን ለማስፈን የሚረዱ መሆኑን በመገንዘብ፤

እውቅና የሚሰጣቸው ባህላዊ ፍርድ ቤቶች በህገ መንግስቱ ላይ ከተደነገጉ የሰብዓዊ መብቶች እና ዲሞክራሲያዊ ፅንሰ ሀሳቦች ጋር የሚጣጣሙበት መስፈርቶችን መደንገግ በማስፈለጉ፤

በተሸሻለው የአፋር ክልል ህገ መንግስት አንቀጽ 47

madqaanam faxximteemih sabbatah,Yiysiiseenih yan Qafar Rakaakayak Doolat madqak Maasayyak 47 lani maasayyak (3) a rakiibo abak ciggiltam madqimte.

Inikhaytoh Exxa

Amôladî Madqooqi

1. Ux Ammunta

Ta kukti qaadah cokmih buxaaxi xisaanam kee mamaaxaga yaceenim xiqsissah tan rakiiboh tan xiqsissoosa madqoonuh yewqeh yan kukti ixximak…../2018. iyyaanam xiqqimtah.

2. Maqnisso

Qangara edde amattinnaan aracat gersi maqna teceeh akkewaytek ta kuktih addal:-

1.) **'Doolat madqa'** yaanam edde amattinnaan aracih innal Itiyoppiyak Federaal Xemokraasih ummuunok Doolat madqa wonna hinnay 1994 yiysiiseenih yanin Qafár Rakaakayih Doolat Madqa yaanama.

2.) **«Qaadah Cokmih buxa»** yaanam Qaadâ madqal rakitak sittinway yafdigoonuh rakaakay madqa rakiibo abak xissimte wonna hinnay mamaaxaga akah tontocowwe doorit sittinwayah cilli elle yaceen siirata.

3.) **«Madab cokmih buxa»** yaanam bica leh yan gurral Qafar Rakaakay madaqa rakiibo abak xissimteh tan Daqaaraay, Fayyale cokmih buxaa kee sengerrâ cokmih buxa yaanama.

4.) **«Shariiqâ cokmih buxa»** yaanam diini siirat rakiibo abak sittinway yafdigoonuh Qafar

ንዑስ አንቀጽ (3) ሀ መሠረት የሚከተለው ታውጇል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ ‹‹የባህል ፍርድ ቤቶችን ለማቋቋምና እውቅና ለመስጠት የሚያስችሉ መሰረታዊ መስፈርቶችን ለመደንገግ የወጣ አዋጅ ቁጥር 157 /2018›› ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፡-

1) " ህገ- መንግስት" ማለት እንደአግባቡነቱ የኢትዮጵያ ፋደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ መንግስት ወይም በ1994 የተሻሻለው የአፋር ክልል ህገ- መንግስት ነው፤

2) ‹‹ባህላዊ ፍርድ ቤት›› ማለት በባህላዊ ሕጎች ላይ ተመርኩዞ አለመግባባቶችን ለመፍታት በክልሉ ሕጎች መሰረት የተቋቋመ ወይም እውቅና የተሰጠው አማራጭ ያለመግባባት መፍቻ ስርአት ነው፤

3) "መደበኛ ፍርድ ቤት" ማለት አግባብ ባለው የአፋር ክልል ህግ መሰረት የተቋቋመ የወረዳ፣የከፍተኛና ጠቅላይ ፍርድ ቤት ማለት ነው፤

4) "ሀይማኖታዊ ፍርድ ቤት" ማለት በሀይማኖታዊ ስርአት መሰረት

Rakaakayih Madqa rakiibo abak xissimteh tan Shariiqâ cokmih buxa.

5.) **Rakaakay»** Yaanam Qafár Agatih Rakaakayih Doolata yaanama.

6.) **«Malâ buxa» Yaanam ta kuktak Maasayyak 22 xissiimeh yan Rakaakayak Qaadah cokmih buxaaxih xiinissoh Malah buxa.**

7.) **«Qaadâ fanteena/massoyna»** Qaadâ madqaa kee ayyunti nihiritte rakiibo abak sittinway yafdigeeh sinam yaymaaqe ayyunti xaqul massoynah innal yamixxigeh yan isi gexsit kee siirat leh yani.

8.) **«Qaadâ Madqa»** yaanam qaadah cokmih buxa wonna hinnay massoyna elle taamittah tan gexsit siirata yaanama.

9.) **«Idaltu»** yaanam Ayyuntak qaadâ siiratal doorimeh yan qaadâ cokmih buxaaxil idoolinnaa kee toh celtah tan caagiida abnisah yan numuy dariifaak dariifal yan qaadâ madqa elle aninnaan innal baxaabaxsa le muggaaqisso yaallu bictah.

10.) **«Caagid le numu»** yaanam qaadâ cokmih buxal moggodo abe, caagidli, miqno kah aban numu, malkite, kak malkiten numu, yoo maxiqta le numu, raddi gacsa numu.

11.) **«Sehdaytu»** Yaanam ginook sehdaytu wonna hinnay madqal dagar gar akah yontocowweh yan dagara yaanama.

12.) Faxe lab marih Nadol baxxaqimtem inkih say nado edde awlissa.

3. Abbinoowiyyi Maadu

አለመግባባቶችን ለመፍታት በአፋር ክልል ህግ መሰረት የተቋቋመ የሸሪዓ ፍርድ ቤት ነው።

5) "ክልል" ማለት የአፋር ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት ማለት ነው።

6) "ምክር ቤት" ማለት በዚህ አዋጅ አንቀፅ 22 የተቋቋመ የክልል የባህላዊ ፍርድ ቤቶች አስተዳደር ምክር ቤት ነው ።

7) "የባህል ተቋም" ማለት የባህል ሕግንና የህዝቡን እሴቶች መሠረት አድርጎ አለመግባባትን የሚፈታና ዕርቅን የሚያወርድ በአካባቢው ህብረተሰብ ዘንድ እንደተቋም የሚታወቅ እና የራሱ ስርዓትና አሰራር ያለው ማለት ነው።

8) "የባህል ህግ" ማለት ባህላዊ ፍርድ ቤት ወይም ተቋማቱ የሚሰሩበት የአሰራር ስርአት ነው።

9) "ሽማግሌ" ማለት በማህበረሰቡ ባህላዊ ስርዓት ተመርጦ በባህላዊ ፍርድ ቤቶች የዳኝነትና መሰል ጉዳዮችን የሚያከናውን ሰው ሆኖ እንደየአካባቢው የባህል ህግ የተለያዩ ስያሜዎች ሊጠራ ይችላል።

10) "ባለጉዳይ" ማለት በባህላዊ ፍርድ ቤት ተከራካሪ፣ ባለጉዳይ፣ ተሸማጋይ፣ ከሳሽ፣ ተከሳሽ፣ ይግባኝ ባይ፣ መልስ ሰጪ የሆነ ሰው ነው።

11)"ሰው" ማለት የተፈጥሮ ሰው ወይም በህግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካልነው።

12)ማንኛውም በወንድ ፆታ የተገለፀው

1.) Ta kukti Qafar Rakaakayal xissimteh tan wonna hinnay maamaxaga akah tontocowweh tan qaadâ cokmih buxaaxil abbinoowele.

2.) Ta maasayyak lani maasayyak (1) taniimih, ta kukti ta kuktal taniimik iroh tan qaadâ massoynaanih abnitte mawaadoysa.

4. Hadaf

Ta kukti ciggiltah tan hadafitte le.

1) Qaadâ cokmih buxaaxi xissimtah tan uddur, mamaaxaga kenih tantacawweh tan waqdi wonna hinnay abnitte abaanah yanin uddur adam baxi gar kee xemokraasî madqooqit elle boodewaytah tan innaa kee elle yassaxxeh yan gurral akah gacannah afkan taceeh tan amolladî madqooqi daffeysaanama.
2) Qaadâ cokmih buxaaxi meqe xalu le gexsit taalluh bicsaanamaay, yaceenih yanin margaqooqi kaadu oggol akah geytannaa kee akah abbinowtannah abaanama.
3) Qaadâ cokmi buxaaxi xissimtaah, mamaxxaga keenih tantaccawweh tan uddur wonna hinnay abina abbinoysan uddur qaadâ massoynaani elle aninnaan welul sugsaanamih faxxiimiyyi elle yan innal anuk Ta kuktih madqooqi akah kataan innah abaanama.
4) Qaadah idoolinni/maymuuqut nihirittee keesiiratitte dacrisaanam kee aytikumusaanama

የሴትንም ያካትታል።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

1) ይህ አዋጅ በአፋር ክልል የተቋቋሙ ወይም እውቅና የተሰጣቸው ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ላይ ተፈፃሚ ይሆናል።
2) የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) ቢኖርም፣ ይህ አዋጅ በዚህ አዋጅ ከተመለከተው ውጪ ያለ የባህላዊ ተቋማት ተግባራትን አይገድብም።

4. ዓላማ

አዋጁ የሚከተሉት አላማዎች አሉት፡-

1) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች ሲቋቋሙ፣ እውቅና ሲሰጣቸው ወይም ተግባራቸውን ሲያከናውኑ የሰብዓዊ መብቶች እና ዲሞክራሲያዊ ድንጋጌዎችን በማይጻረር እና ባከበረ መልኩ እንዲሆን አቅጣጫ የሚሰጡ ጠቅላላ ድንጋጌዎችን ማስቀመጥ፤
2) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች ውጤታማ አሰራር እንዲኖራቸው ማመቻቸት፣ የሚሰጡት ውሳኔም ተቀባይነት እንዲያገኝና ተፈጻሚነት እንዲኖረው ማድረግ፤
3) የባህላዊ ፈርድ ቤቶች ሲቋቋሙ፣ እውቅና ሲሰጣቸው ወይም ተግባራቸውን ሲያከናውኑ የየባህላዊ ተቋማቱን ልዩ ገጽታዎች የማስጠበቁ አስፈሊጊነት እንደተጠበቀ ሆኖ የዚህን አዋጅ ደንጋጌዎች የተከተለ እንዲሆኑ ማድረግ፤
4) ባህላዊ የሙግት መፍቻ እሴቶችና ስርአቶችን መጠበቅና ማበረታታት።

1) Rakiibô Radmooma

1) Labbatal rakittam kee doorit kinniimiiy,

a/ Qaadâ cokmih buxaaxi doorit gital bood kee sittinway elle bicsan cogdaadi akkuk madab cokmih buxaaxik gambit ayfaf aceelon.

b/Faxe num idini sinnim qaadah cokmih buxaaxil cokmi kaak yakku maxiqa.

2) Qaadâ siiratal taqabi kataasewaama

Ta kuktal tanih tan raq sinni xiqsissoosa elle tan innal anuk, qaadâ cokmih buxaaxi xissiimiyyaa kee mamaaxaga mattacooh madqa qaadâ massoynaanii kee gexsititteh aamantii kee qaadâ nihiritte elle daccarsimtam xiqtah tan gurral xissiimam faxximta.

3. Adambaxi garih dacayro

a/ Qaadâ cokmih buxaaxi abbinowtah tan siiartitte inkih caagid leh yan numih gambih marak adambaxi gar yassakaxxem faxximta.

b/ Qaadâ cokmih buxaaxi sehdak ayyuntiinoh caalataay, samadaay, kedooy, agattiinaay, ayyuntiinô gexsitiiy, dagar bisuuy, Afaay, diiniiy, siyaasa wonna hinnay kalah tan mascaboobiiy, gaddaay, horaay, dagar erkennaay wonna hinnay kalah tan caddol rakitek gabbisiyyak currik yan gital qadli akah geyan innaa kee ayfaf yaceenim faxximta.

c/ Say maraa kee Lab mara qaadâ cokmih buxaaxi inki gidel ken arcibisaanam faxximta.

d/ Qaadâ cokmih buxal xayyoowtah yan caagid leh tan maritte af gacsah yan mara luk

5. መሠረታዊ መርሆች

1) ፍቃድ ላይ የተመሰረተ እና አማራጭ ስለመሆናቸው፣

ሀ/ የባህላዊ ፍርድ ቤቶች እንደ አማራጭ የግጭት እና አለመግባባት መፍቻ ዘዴዎች ሆነው ከመደበኛ ፍርድ ቤቶች ጎን ለጎን ያገለግላሉ፤

ለ/ ማንም ሰው ካልፈቃዱ በባህላዊ ፍርድ ቤቶች ሊዳኝ አይችልም።

2) ባህላዊ ስርአቱ ላይ ጉዳት ያለማደረስ፣

በዚህ አዋጅ የተመለከቱ አስገዳጅ መስፈርቶች እንደተጠበቁ ሆነው የባህላዊ ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ እና እውቅና መስጫ ህግ የባህላዊ ተቋማትን እና አሰራሮችን ተዓማኒነት እና ባህላዊ ዕሴቶችን ባስጠበቀ መልኩ መመስረት ይኖርባቸዋል።

3) የሰብዓዊ መብት ጥበቃዎች፣

ሀ/ በባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሚፈፀሙ ሥነ ሥርዓቶች በሙሉ የባለጉዳይ ወገኖችን ሰብዓዊ መብት ያከበሩ መሆን አለባቸው።

ለ/ ባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሰዎችን ማህበራዊ ሁኔታ፣ ዘር፣ ብሔር፣ ዜግነት፣ ማህበራዊ መገኛ፣ የቆዳ ቀለም፣ ቋንቋ፣ ሀይማኖት፣ ፖለቲካዊ ወይም ሌላ ዕሳቤ፣ ሀብት፣ ትውልድ፣ አካል ጉዳት ወይም ሌላ ደረጃ ላይ ከተመሰረተ አድሎ ነፃ በሆነ መልኩ መዳኘት እና አገልግሎት መስጠት አለባቸው።

ሐ/ ሴቶች እና ወንዶች በባህላዊ ፍርድ ቤቶች በእኩልነት መስተናገድ አለባቸው።

መ/ ባህላዊ ፍርድ ቤቶች የህፃናትን የቀደምትነት ጥቅም የሚያረጋግጡ መሆን አለባቸው።

ሠ/ ባህላዊ ፍርድ ቤት የሚቀርቡ ባለጉዳዮች ወገኖች አስተርጓሚ ይዘው የመቅረብ መብታቸው

yamaateenimih gar keenih daccarsimele.

e/ Qaadâ cokmih buxaaxi tatrussah tan digaalâ margaqooqi dagar digaala edde anuk adambaxiinok iroh tan abtootaay, racmattâ sinna wonna hinnay ken tayyaaqem kee kunnabna keenik xagtam takkem mafaxximta.

f/ Cokmi mattacooh siiratih gexsitih uddur Qaadâ cokmih buxaaxi abteh tan adambaxi garat boodaanamih gexsitil yoo maxiqta esseroonuh dudda le sabab takku xiqta.

4. Maadisso

Qaadâ cokmih buxaaxi ayyunti elle geytimam kee ayfaf elle maadam xiqah yan gurral akah gulgulusan innaa kee mamaaxaga akah keenih akah tantacawwennah abam faxximta.

Nammeyhaytoh Exxa

Qaadâ cokmih buxah mamaaxagâ

Mattacoo kee gulgulusso

Qaadâ cokmih buxah mamaaxagâ Mattacoo

1) Qaadâ fanteenaani/massoynaani qaadâ cokmih buxaaxih innaah mamaaxaga geytuh yankuttubeenim faxximta.
2) Maysaqarraa kee mamaaxagâ mattacooh addatinô xiqsissoosa mamaaxaga yacee dagar elle aninnaan innal margaqa akak abaanam kinnim elle tan innal anuk ciggiltah tan lafa le xiqsissoosa kibaanam faxximta.

   a/ Sittinway kee bood yafdigoonu xiqsiisah yan gulgulusso leemi,

   b/ Mamaaxaga geyuh fayxil rakitta essero

የተጠበቀ ነው።

ረ/ በባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሚተላለፉ የቅጣት ውሳኔዎች አካላዊ ቅጣትን ጨምሮ ኢሰብዓዊ፣ ጭካኔን የተሞሉ ወይም አወራጅና ክብረ ነክ መሆን የለባቸውም።

ሰ/ በፍርድ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት ሂደት ወቅት በባህላዊ ፍርድ ቤቶች የተፈፀመ የሰብዓዊ መብት ጥሰት ይግባኝ የመጠየቂያ በቂ ምክንያት መሆን ይችላል።

4) **ተደራሽነት**

ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ማህበረሰቡ በሚገኝበት እና አገልግሎቱ ተደራሽ በሚሆንበት አግባብ እንዲደራጁ እና እውቅና እንዲሰጣቸው መደረግ አለበት።

ክፍል ሁለት

የባህል ፍርድ ቤት እውቅና አሰጣጥና አደረጃጀት

6. የባህላዊ ፍርድ ቤቶች እውቅና አሰጣጥ

1) **የባህል ተቋማት እንደ ባህላዊ ፍርድ ቤት እውቅና ለማግኘት መመዝገብ ይኖርባቸዋል።**
2) **የምዝገባና የእውቅና አሰጣጥ ዝርዝር መስፈርቶች እንደ የእውቅና ሰጪው አካል የሚወሰን መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ የሚከተሉትን ዋና ዋና መስፈርቶች ማሟላት ይኖርበታል።**

   ሀ/ አለመግባባቶችና ግጭቶችን ለመፍታት የሚያስችል አደረጃጀት መሆኑ፤

   ለ/ እውቅና ለማግኘት ፍላጎት ላይ የተመሰረተ ጥያቄ ስለመቅረቡ መረጋገጡ፤

xayyowtekwaytam yasmiteenimi

c/ Ta kuktal daffeyteh tan hadafittee kee Radmooma katayam kinniimi,

3. Ta maasayyak lani maasayyak 1 rakiibo abak ankuttubewaanam temeexegeh tan qaadâ gexsitih caalatal taamitaanamak ken mahoora.

7. Maysaqarrâ duugo wagittaama

1) Mamaaxaga yaceeh yan dagar qaadâ cokmih buxaaxih yeceeh yan mamaaxaga duugam xiqah.

2) Ta maasayyak lani maasayyak 1 rakiibo abak qaadâ cokmih buxaaxih mamaaxaga duugam xiqam:

a/ Ta kuktal madqimteh tan rakiiboh tan radmoomaa kee xiqsissoosa yaggileenih yanin waqdi wonna hinnay

b/ qaadâ cokmih buxaaxi mamaaxaga wonna hinnay maysaqarrat bisoh iyyaamih faxewayti kutbel baxxaqisah yan waqdi

3. Ta maasayyak lani maasayyak 2 madqimteh tanim elle tan innal anuk duugeenih yanin qaadâ massoyna ta kuktal madqimteh tan xiqsissoosa kibak qaadâ cokmih buxah innaah qagitaak yankuttubeenimik ken mahoora.

8. Idoolah Abbootan kee Abbootanak Ugtiyya wagittaama

1) Qaadâ cokmih buxah idoolah abbootan kee abbootanak kalaanam qaadâ siirat rakiibo abak akkele.

2) Tahak dagal edde yabne madqooqi

ሐ/ በዚህ አዋጅ የተቀመጡትን አላማዎችና መርሆዎችን የተከተለ መሆኑ።

3) **በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ 1 መሰረት አለመመዝገባቸው በተለመደው የባህላዊ የአሰራር ሁኔታ ከመስራት አይገድባቸውም።**

7. ምዝገባን ስለመሰረዝ

1) **እውቅና ሰጪው አካል ለባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሰጠውን እውቅና ሊሰርዝ ይችላል።**

2) **በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ 1 መሰረት የባህላዊ ፍርድ ቤቶች እውቅና ሊሰረዝ የሚችለው፡-**

ሀ/ በዚህ አዋጅ የተደነገጉ መሰረታዊ መርሆዎችንና መስፈርቶች ሲጣሱ፤ ወይም

ለ/ የባህል ፍርድ ቤቱ በእውቅናው ወይም ምዝገባው ለመቀጠል የማይፈልግ መሆኑን በፅሁፍ ሲገልጽ ናቸው።

3) **በዚህ አንቀጽ መሰረት የባህላዊ ፍርድ ቤት ምዝገባ ሲሰረዝ የተሰረዘበትን ምክንያት በግሌፅ ማስቀመጥ ይኖርበታል።**

4) **በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 የተደነገገው ቢኖርም እውቅናው የተሰረዘ የባህል ተቋም በዚህ አዋጅ የተደነገጉ መስፈርቶችን በማሟላት እንደ ባህላዊ ፍርድ ቤት በድጋሚ ከመመዝገብ አያግድም።**

8. የሽማግሌዎች ሹመት እና ከሹመት ስለመነሳት

1) **የባህላዊ ፍርድ ቤት ሽማግሌዎች ሹመት እና ከሹመት መነሳት በባህላዊ ስርዓቱ መሰረት ይሆናል።**

taniimih qaadâ cokmih buxa idoolah abbootan say marih gabat agle diggoysam faxximta.

Sidochaytoh Exxa

Garkuriini Qaaqa

9. Daga raqta garkuriini qaaqa

Qaadâ cokmih buxaaxih ciggiltah tan caagiidal daga raqta reeda/qaaqa aallelon.

1) Buxâ marih caagid kee cankah caagiida
2) Baatil caagid, cankah weeqal digaala le baatilittee kee madqat tatraanamih baatilitte
3) Gersi madqooqil qaduuk baxseenih yableenim kee margaqa elle abaanamih qaaqa keenih elle tontocowweh tan caagiidal ubulla heenih margaqa elle yaceenimih qaaqa lon
4) Madab cokmih buxa moggodo leh tan maritte sitta geyya hayteh ta maasayyal tanih tan caagiida loonuh yanin caagiida qaadâ cokmih buxa fanah ken akah ruuban innah esseraanam xiqaanah.

10. Sinam bicsaanam kee Maymuuqut garkuriini qaaqa

Qaadâ cokmih buxaaxi:-

1) Madab cokmih buxaaxi idoolinnah wonna hinnay kalkaalah keenih ruuban caagiidal sinam bicsaanamih doori aallelon.
2) Baatil caagiidal madab baatil madqah essertimiyyi elle yan innal anuk biyaakite

2) ከዚህ በላይ የተጠቀሰው ድንጋጌ ቢኖርም የባህላዊ ፍርድ ቤት ሽማግሌዎች ሹመት የሴቶችን ተዋጽኦ ያረጋገጠ መሆን ይኖርበታል።

ክፍል ሦስት

የዳኝነት ስልጣን

9. የፍሬ ነገር የዳኝነት ስልጣን

ባህላዊ ፍርድ ቤቶች በሚከተሉት ጉዳዮች ላይ የፍሬ ነገር ስልጣን ይኖራቸዋል፡-

1) በቤተሰባዊ እና ግለሰባዊ ጉዳዮች፤
2) በወንጀል ጉዳዮች፤ በግል አቤቱታ የሚያስቀጡ ወንጀሎች እና የደንብ መተላለፍ ወንጀልች፤
3) በሌሎች ሕጎች ላይ በግልጽ ተለይተው የማየት እና የመወሰን ስልጣን በተሰጣቸው ጉዳዮች ላይ አይቶ የመወሰን ስልጣን አላቸው።
4) በመደበኛ ፍርድ ቤት ተከራካሪ ወገኖች ተስማምተው በዚህ አንቀፅ በተመለከቱ ጉዳዮች ያላቸውን ጉዳይ ወደ ባህላዊ ፍርድ ቤት እንዲመራላቸው ለመጠየቅ ይችላሉ።

10. የአስማሚነት እና የማስታረቅ የዳኝነት ስልጣን

ባህላዊ ፍርድ ቤቶች፡-

1) ከመደበኛ ፍርድ ቤቶች ለሽምግልና ወይም ለግልግል የሚላኩላቸው ጉዳዮች ላይ የማስማማት ሚና ይኖራቸዋል።
2) በወንጀል ጉዳዮች ላይ መደበኛ የወንጀል የህግ

num kee biyaake num yaymaqoonuh wonna hinnay idoolinna keenih abaanam xiqaanah.

3) Maymuuqut gexsitih caagid leh yan marih labbat sinnim qembimam maxiqa.

4) Maymuuqut gexsitil baxxaqimteh faxe caagiida madab cokmih buxaaxil weeqa akak xayyowte mako geysisoonuh alhumuh xayyoysaanam maxiqqimta.

11. Qafuuta bicsaanamih garkuriini qaaqa

1) Qaadâ cokmih buxaaxi umeyniit wonna hinnay baatileynit kee yundullume mari wonna hinnay ayyunti fanat yanih yan qaafuutâ siirat massoysaanam xiqaanah.

2) Gitah tan madqooqi rakiibo abak madabak tan cokmi buxaaxi ummatta qafuuta esseraanam digaalah keenil qidah yan uddur Qaadâ cokmih buxaaxi qafuuta akah abbinoysan innah esseraanam xiqaanah.

12. Garkuriini qaaqa aallewaaya

Qaadâ cokmih buxaaxi ciggiltah tan caagiidal garkuriini qaaqa miyaallan.

1) Gersi madqooqi baxsa le caalatal madqimteh akkewaytek axaw digaalah acbti sinni baatil wagittaama.

2) Malkit xayyooul tanbulleeh tan wonna hinnay biyaakite num sinnih tan baatilwaa kee madqat tatraanamih caagiida,

3) Cankâ malkitil yablen baatil wonna hinnay madqat tatraanamih caagiida qaadâ cokmih buxal yableenim akak timixxigek poolis qembisseh tan kusaq soolissa.

ተጠያቂነት እንደተጠበቀ ሆኖ ተጎጅን እና በዳይን፣ ቤተሰብን፣ የተጎጂንና የበዳይን ማህበረሰብ ሊያስታርቁ ወይም ሊያሸማግሉ ይችላሉ።

3) የማስታረቅ ሂደት ባለጉዳዮች ፈቃዳቸውን ሳይሰጡ ሊጀመር አይችልም።

4) የእርቅ ሂደት ላይ የተገለጹ ማናቸውም ጉዳዮች በመደበኛ ፍርድ ቤቶች የተከሳሽን ጥፋተኝነት ለማስረዳት በማስረጃነት መቅረብ አይችሉም።

11. ይቅርታን የማመቻቸት የዳኝነት ስልጣን

1) ባህላዊ ፍርድ ቤቶች በጥፋተኞች ወይም ወንጀለኞች እና በተበዳዮች ወይም ሕዝብ መካከል የሚኖር የይቅርታ ስነ ሥርዓት ማመቻቸት ይችላሉ።

2) አግባብነት ባላችው ሕጎች መሠረት መደበኛ ፍርድ ቤቶች ሕዝብን ይቀርታ መጠየቅን እንደ ቅጣት በሚያስተላልፍበት ጊዜ ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ይቅርታውን እንዲያስፈፅሙ ሊጠይቁ ይችላሉ።

12. የዳኝነት ስልጣን አለመኖር

ባህላዊ ፍርድ ቤቶች በሚከተሉት ጉዳዮች ላይ የመዳኘት ስልጣን አይኖራቸውም፡-

1) በሌሎች ህጎች በተለየ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር የእስራት ቅጣት ቀሪ የማይደረግባቸው ወንጀሎችን በሚመለከት፤

2) በክስ አቅራቢነት በሚታዩ ወይም ተጎጂ ግለሰብ የሌለባቸው ወንጀሎች እና ደንብ መተላለፍ ጉዳዮች፤

4) Doolataay, doolat massoynaani wagittaamaay, malkit xayyoosul dubuk yaabbeenih yanin madqat tatraanamih baatili,

5) Madab cokmih buxal xayyooweh addat akak yanin caagid

6) Madab cokmih buxa inki caagid qaadâcokmih buxâ fanah tabsek inkih yan marih labbat edde yaniimik lowsimam kinnuk ta idini ugsaanam maxiqqimta.

7) Rakaakay doolat wonna hinnay Federaal doolat saanih wagsissa caagiida

Fereyhaytoh Exxa

Qaadâ cokmih buxak garkuriini Gexsiti

13. Moggod le marih idini

1) Qaadâ cokmih buxak caagid akak oson yabloonuu kee margaqa elle yacoonuh idini acewee num wonna hinnay caagid xayyoysitewee numih caagid yableenim maxiqqimta.

2) Idini faxe qaynatih meesik, yammuusik wonna hinnay meesissok curri yakkeenim kee agaywaaga sinnih yan gurral baxxaqisam faxximta.

3) Idini afah, astah wona hinnay kutbel baxxaqisaanam xiqqimtah. Tonna kinnuuk **Qaadâ cokmih buxal xayyoowam dubuk idini yaceenimik maloowimta.**

4) Qaadâ garkuriini siirat qembimeek lakal naharal yontocowwe idini ugsaanam maxiqqimta.

5) Ta madqak hadaf mariiy le malkit

3) በግል አቤቱታ በሚታዩ ወንጀል ወይም የደንብ መተላለፍ ጉዳዮች በባህላዊ ፍርድ ቤት እየታየ መሆኑ ከታወቀ በፖሊስ የተጀመረ ምርመራ ይቋረጣል፤

4) መንግስትን፣ የመንግስት ተቋማትን የሚመለከቱ፣ በክስ አቅራቢነት ብቻ የሚሰሙ የደንብ መተላለፍ ወንጀሎች፤

5) ለመደበኛ ፍርድ ቤት ቀርቦ በመታየት ላይ ያለ ጉዳይ፤

6) መደበኛው ፍርድ ቤት አንድን ጉዳይ ወደ ባህላዊ ፍርድ ቤት ከመራው ሁለም ወገኖች ፈቃድ እንደሰጡ የሚቆጠር ሲሆን ይህንን ፍቃድ ማንሳት አይቻልም።

7) የክልሉን ወይም የፌደራል መንግስትን በቀጥታ በሚመለከቱ ጉዳዮች።

ክፍል አራት

የባህላዊ ፍርድ ቤት የዳኝነት አካሄድ

13. የተከራካሪ ወገኖች ፍቃድ

1) ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ጉዳዩን በነሱ የማየትና የመወሰን ፍቃድ ያልሰጠ ሰውን ወይም ያካተተ ጉዳይን መመልከት አይችለም።

2) ፍቃድ ከማናቸውም ፍራቻ፣ ተጽዕኖ ወይም ዛቻ ነጻ በሆነና በማያሻማ ሁኔታ መገለጽ ይኖርበታል።

3) ፍቃድ በቃል፣ በምልክት ቋንቋ ወይም በጽሁፍ ሊገለጽ ይችላል፣ ሆኖም በባህላዊ ፍርድ ቤት መቅረብ ብቻውን ፍቃድ እንደመስጠት አይቆጠርም።

4) የባህላዊ ዳኝነት ሥነ ሥርዓት ከተጀመረ

yaabboonuh xagana haanam kee qaadâ garkuriini siirat /makaabannâ gexsit/ qembimem yaysubulle.

6) Labboweweeh yan awkaa kee cokmi mamnuuquk elle yan numih idini taceem kay awlaytih gambiik takkem faxximta.

14. Malkit ugsaanama

Qaadâ cokmih buxal addat akak yaniinih yanin caagid wagittaamal caagid leh yan num qagitaak ta caagid madab cokmih buxa takkay Qaadâ cokmih xayyoysaanamih gar cabak caagid yargiqem wonna hinnay ugusam xiqah.

15. Yirga

Yirga wagittaamal bica leh tan madqooqil madqimteh tan uddur waadooda wonna hinnay yirga madqooqi qaadâ cokmih buxaaxi garkuriini qaaqal mabbinowta.

16. Addat kak yanin caagiida

Inki qaada wonna hinnay shariiqâ cokmih buxal addat kak yanin caagid caagid gersi qaada wonna hinnay shariiqah cokmih buxal yablen waqdi caagid naharal tubleh tan cokmih buxa caagid yabloonuh aakam qaaqa/reeda aallelon.

17. Margaqa elle aben caagiida

1) Inki qaada wonna hinnay shariiqâ cokmih buxal ubulla heenih margaqa elle aben caagidil ta caagid caagid leh yan gersi qaada wonna hinnay shariiqâ cokmih buxal qagitak xayyoysam maxiqa.

በኋለላ ቀድሞ የተሰጠ ፍቃድን ማንሳት አይቻልም።

5) ለዚህ ድንጋጌ ዓላማ ክርክር ለመስማት ቀጠሮ መስጠት የባህላዊ ዳኝነት ሥነ ሥርአት ሂደት መጀመሩን ያመለክታል።

6) ለአካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ እና በፍርድ ክልከል ያለበት ሰው ፍቃድ የሚሰጠው በሞግዚቱ አማካኝነት መሆን አለበት።

14. አቤቱታን ስለማንሳት

በባህላዊ ፍርድ ቤት እየታየ የሚገኝ ጉዳይን በተመለከተ ባለጉዳይ በድጋሚ ይህንኑ ጉዳዩን በመደበኛም ሆነ ባህላዊ ዳኝነት የማቅረብ መብቱን በመተው ጉዳዩን ለማቋረጥ ወይም ለማንሳት ይችላል።

15. ይርጋ

ይርጋን በተመለከተ አግባብነት ባላቸው ሕጎች የተደነገጉ የጊዜ ገደቦች ወይም የይርጋ ድንጋጌዎች የባህላዊ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ስልጣን ላይ ተፈጻሚነት አይኖራቸውም።

16. በመታየት ላይ ያሉ ጉዳዮች

በአንድ ባህላዊ ወይም ሀይማኖታዊ ፍርድ ቤት በመታየት ላይ የሚገኝ ጉዳይን በሌላ ባህላዊ ወይም ሀይማኖታዊ ፍርድ ቤት በሚታይበት ጊዜ ቀድሞ ጉዳዩን ማየት የጀመረው ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት የቀደምትነት ስልጣን ይኖረዋል።

17. ውሳኔ ስላገኙ ጉዳዮች

2) Qaadâ cokmih buxa tubleh margaqa elle abteh tan caagidil ta caagid tannal anuk madab cokmih buxal qagitak xayyoysam maxiqa.

3) Madab cokmih buxal ubulla heenih margaqa elle abte caagid caagid le num ta caagid qagitak **Qaadâ cokmih buxal** xayyoysam maxiqa

18. **Qaadâ cokmi taama elle abbinowta Araca**

Qaadâ garkuriini elle abbinoowah yan arac qaadâ siirat elle aninnaan innal waadoowele.

7) **Qaadâ cokmi abbinoysa madqa wagittaama**

1) Qaadâ cokmih buxal abbinowtuwaytam edde miracsimah yan madqa yaanama.

2) **Qaadâ cokmih buxaaxi alhum xayyoysaanam kee siirat caagiida wagittaamal madabak yan baatil takku meqem bar siiratih madqooqi katoonuh dirki keenil matan.**

14. **Yoo maxiqta wagittaama**

1) Yoo maxiqta siirat leh tan qaadâ siiratitte yoo maxiqta taabbe cokmih buxah caddol mamaaxaga geyya heenih akah gulgulusan innah aba.

2) Qaadâ yoo maxiqta taabbe cokmih buxa qaadâ madqa rakiibo abak massowte qemboh caddoh qaadâ cokmih buxah margaqal ellacabô yoo maxiqta yableemih qaaqa le.

3) Daqar cokmih buxa yoo maxiqta siirat aalleweek qaadâ cokmih buxaaxi wonna

1) በአንድ ባህላዊ ወይም ሀይማኖታዊ ፍርድ ቤት ታይቶ ውሳኔ ባገኘ ጉዳይ ላይ ተመሳሳይ ባለጉዳይ ይህንኑ ጉዳይ በሌላ ባህላዊ ወይም ሀይማኖታዊ ፍርድ ቤት በድጋሚ ለማቅረብ አይችልም።

2) በባህላዊ ፍርድ ቤት ታይቶ ውሳኔ ባገኘ ጉዳይ ላይ ተመሳሳይ ባለጉዳይ ይህንኑ ጉዳይ በመደበኛ ፍርድ ቤት በድጋሚ ለማቅረብ አይችልም።

3) በመደበኛ ፍርድ ቤት ታይቶ ውሳኔ ባገኘ ጉዳይ ላይ ተመሳሳይ ባለጉዳይ ይህንኑ ጉዳይ በባህላዊ ፍርድ ቤት በድጋሚ ለማቅረብ አይችልም።

18. የባህላዊ ዳኝነት ስራ ስለሚከናወንበት ስፍራ

የባህላዊ ዳኝነት ሚከናወንበት ስፍራ እንደየ ባህል ስርአት የሚወሰን ይሆናል።

19. በባህላዊ ዳኝነት ተፈፃሚ ስለሚደረግ ህግ

1) የባህል ፍርድ ቤት ተፈፃሚ የሚያደርገው የሚመራበትን የባህል ህግ ይሆናል።

2) ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ማስረጃ የማቅረብና እና የሥነ ሥርዓት ጉዳዮችን በሚመለከት መደበኛውን የወንጀልም ሆነ የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህጎች እንዲከተሉ አይገደዱም።

20. ስለ ይግባኝ

1) የይግባኝ ስርዓት ያላቸው ባህላዊ ስርዓቶች በይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ደረጃ

hinnay yoo maxiqta taabbeh tan qaadâ cokmih buxa tontocowweh tan margaqal rakiiboh yan adambaxi garih radmoomaa kee ta kuktal tanih tan siiratitteh ganbik yoo maxiqtal ubulla heeh ellacaboh margaqa yaceemih qaaqa le.

4) Daqar cokmih buxal xayyowta yoo maxiqtal qamal dago sayyooy, alaaqaa kee dagar erkennaleela cindah yan gaanuun qokol elle geyan gurra bicsam faxximta.

21. Qaadâ cokmih buxah margaqah abnisso

1) Ta kuktak ugutak mamaaxaga akah tontocowweh tan qaadâ cokmih buxah margaqa yoo maxiqtat hoorimteh akkewaytek wonna hinnay duugumteh akkewayta fanah caagid le maral abbinoowele.
2) Qaadâ cokmih buxaaxi taceeh tan margaqa caagid leh yan marah kutbeh keenih yaceenim faxximta.
3) Margaqa hirgaanam kee abbinoysaanam cineh yan caagid le num qaadâ cokmih buxa qaadâ madqak ugutak dirkissô maaqattooti beyak abbinoysam bictah.
4) Mago edde tan num qaadâ cokmih buxah margaqa abbinoysaanam cinah yan uddur kee margaqa doolatal wonna hinnay cankâ massoynaanih gambiik abbinoysaamih fayxi yeelle kaa tekkek qaadâ cokmih buxa tahih galab xagga hayteh margaqa kaah akah abbinoysan innah elle yunkuttubeh yan dariifal geytimtah tan daqar cokmih buxa

እውቅና አግኝተው እንዲደራጁ ይደረጋል።

2) የባህላዊ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በባህል ህጉ መሰረት የተደራጀ የመጀመሪያ ደረጃ ባህላዊ ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ የመጨረሻ ይግባኝ የማየት ስልጣን አለው።

3) የወረዳ ፍርድ ቤት የይግባኝ ስርአት ከሌላቸው ባህላዊ ፍርድ ቤቶች ወይም ከይግባኝ ሰሚ ባህላዊ ፍርድ ቤት በተሰጠ ውሳኔ ላይ ከመሰረታዊ የሰብአዊ መብት መርሆዎችና በዚህ አዋጅ ከተመለከቱ ስርአቶች አንፃር በይግባኝ አይቶ የመጨረሻ ውሳኔ የመስጠት ስልጣን አለው።

4) በወረዳ ፍርድ ቤት በሚቀርብ ይግባኝ አቅም የሌላቸው ሴቶች፣ ህፃናትና አካል ጉዳተኞች ነፃ የህግ ድጋፍ የሚያገኙበት ሁኔታ መመቻቸት አለበት።

21. የባህላዊ ፍርድ ቤት ውሳኔ አፈፃፀም

1) በዚህ አዋጅ መሰረት እውቅና የተሰጠው ባህላዊ ፍርድ ቤት ውሳኔ በይግባኝ እስካልታገደ ወይም እስካልተሻረ ድረስ በባለጉዳዮች ላይ የፀና ሆኖ ተፈፃሚ ይሆናል፡ :

2) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሚያስተላልፉትን ውሳኔ ለባለጉዳዮች በፅሁፍ መስጠት አለባቸው።

3) ውሳኔውን ለመቀበልና ለመፈፀም እምቢተኛ የሆነን ባለጉዳይ ባህላዊ ፍርድ ቤቱ በባህል ህጉ መሰረት አስገዳጅ እርምጃዎችን

cokmil gar leh yan numih ganbiik xaqxaqisam xiqah.

5) Ta maasayyak lani maasayyak (4) ugutak caagid akah xayyooweh yan daqar cokmih buxa qaadâ cokmih buxah margaqa ta kuktalih gexxak waytam ismitta heeh margaqa madabak yan cokmi abnissoh siirat rakiibo abak abbinoysa.

Konoyhaytoh Exxa

Qaadâ cokmih buxaaxih xiinissoh malah buxa xisaanamaay, gulgulussoo kee qaaqa wagittaama

22. Xiso wagittaama

1) Qaadâ cokmih buxaaxih maamaxagâ mattacoo kee xiinisso abnissa Qafár Rakaakayak Qaadâ cokmih buxaaxih xiinissoh malah buxa (tahak lakal malâ buxa axcuk seecimah yani) ta kuktal bice.
2) Bicteh tan qaadâ cokmih buxaaxi xiinissô malah buxaaxi yangalen kobox gexisaanam xiqaanah.
3) Malâ buxah seecisso Rakaakay malah buxa akkele.

23. Malâ buxah Adoytit

1) Rakaakay caddol xissimtah tan malah buxa ciggiltah tan adoytit addat aallele.
   a/ Rakaakayak Sangerrâ cokmih buxah Pirezxanti ..... Koobaahise
   b/ Rakaakayak Qadli biiroh Saqal..... ciggiila koobaahise

በመውሰድ ሊያስፈፅም ይችላል።

4) ባለእዳ የሆነ ሰው የባህላዊ ፍርድ ቤቱን ውሳኔ ለመፈፀም እምቢተኛ በሆነ ጊዜ እና ውሳኔው በመንግስታዊ ወይም የግል ተቋማት በኩል ማስፈፀም የሚያስፈልግ ሆኖ ከተገኘ የባህላዊ ፍርድ ቤቱ ይህንኑ ጠቅሶ ውሳኔውን እንዲያስፈፅምለት በተመዘገበበት አካባቢ ለሚገኝ የወረዳ ፍርድ ቤት በፍርድ ባለመብት በኩል ሊያስተላልፍ ይችላል።

5) በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (4) መሰረት ጉዳዩ የቀረበለት የወረዳ ፍርድ ቤት የባህላዊ ፍርድ ቤቱ ውሳኔ ከዚህ አዋጅ ጋር የማይቃረን መሆኑን አረጋግጦ ውሳኔውን በመደበኛ የፍርድ አፈፃፀም ስነ ስርአት መሰረት ያስፈፅማል።

ክፍል አምስት

ስለ ባህላዊ ፍርድ ቤቶች አስተዳደር ምክር ቤት መቋቋም፣ አደረጃጀትና ስልጣን

22.ስለ መቋቋም

1) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች እውቅና አሰጣጥና አስተዳደርን የሚተገብር የአፋር ክልል የባህል ፍርድ ቤቶች አስተዳደር ምክር ቤት (ከዚህ በኋላ ምክር ቤት እየተባለ የሚጠራ) በዚህ አዋጅ ተቋቁሟል።

2) የተቋቋሙት የባህላዊ ፍርድ ቤቶች አስተዳደር ምክር ቤቶች የጋራ ጉባኤ ሊያካሂዱ ይችላሉ።

c/ Qaadaay qunxaaneytaa kee Dagar diig biiroh saqal ..... Adoyta

d/ Sayyoo kee Ayyuntiinô caagidih Biiroh saqala..... Adoyta

e/ Rakaakayak Poolis Komishineer ..... Adoyta

f/ Rakaakay afteeniitih eglah Pirezxanti..... Adoyta

g/ Rakaakayak ummaan rasuk inki baaxoh idaltu wonna hinnay kedoh abba..... Adoyta

2) Ta kuktih madqa taniimih elle faxxiiminnaan innal faxximtah tan massoynaani adoytah leh tan malah buxa daqar caddol xisam xiqqimtah.

24. Rakaakay malah buxah qaaqaa kee Abto

Rakaakay malah buxa ciggiltah qaaqaa kee abto allele.

1) Kuktak amolladih abnisso kattaataah, lowsissaah, faxximtah tan massos maaqatta beyta.
2) Qaadâ cokmih buxaaxi elle xissiimaanaah, mamaaxaga elle geyaanaah, elle yambaggeen innaa kee elle ogaysiman gita massossa.
3) Qaadâ cokmih buxaaxi ayfaf mattacoo kee abnissol ken taafeh tan taqbitte kutbê buxah ganbik kattaatak qokol kee kattat abta.
4) Qaadâ cokmih buxaaxi ta kuktal tanim

3) የምክር ቤቱ ተጠሪነት ለክልሉ ምክር ቤት ይሆናል።

23.የምክር ቤት አባላት

1) በክልል ደረጃ የሚቋቋመው ምክር ቤት የሚከተሉት አባላት ይኖሩታል፤

ሀ/ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት.....
ሰብሳቢ፣
ለ/ የክልሉ ፍትህ ቢሮ ሀላፊ...ምክትል ሰብሳቢ፣
ሐ/ የባህል ወጣቶች እና ስፖርት ቢሮ ሀላፊ.....
አባል፣
መ/ የሴቶችእና ማህበራዊ ጉዳይ ቢሮ ሀላፊ.....አባል፣
ሠ/ የክልሉ ፖሊስ ኮሚሽነር.....አባል፣
ረ/ የክልሉ ጠበቆች ማህበር ፕሬዝዳንት.... አባል
ሰ/ ከክልሉ ከእያንዳንዱ ዞን አንድ የሃገር ሽማግሌ ወይም የጎሳ መሪ .... አባል

2) የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ቢኖርም እንደአስፈላጊነቱ አግብነት ያላቸውን ተቋማት በአባልነት ያቀፈ ምክር ቤት በወረዳ ደረጃ ሊደራጅ ይችላል።

24. የክልል ምክር ቤቱ ስልጣንና ተግባር

የክልል ምክር ቤቱ የሚከተሉት ሥልጣንና ተግባራት ይኖሩታል፦

1) የአዋጁን አጠቃላይ አፈፃፀም ይከታተላል፣ ይቆጣጠራል፣ ተገቢውን የማስተካከያ እርምጃ ይወስዳል፤
2) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች የሚቋቋሙበትን፣ እውቅና የሚያገኙበትን፣ የሚስፋፉበትን እና የሚደራጅበትን መንገድ ያመቻቻል፤
3) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች በአገልግሎት አሰጣጥና በአፈፃፀም የሚገጥማቸውን ችግር በጽህፈት ቤቱ በኩል እየተከታተለ ድጋፍና ክትትል ያደርጋል፤
4) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች በዚህ አዋጅ በተመለከተው

rakiibo abak taamiteenikwaytam kutbê buxah ganbik ummaan uddur kattaatah, lowsiisah.

5) Qaadâ cokmih buxaaxi idoola ummaan uddur aydakaakan akah geyan innah abta.
6) Rakaakay xiinissoh malah buxa lih cattiimaah, ummaan sanatal sittalih agaarad gexisan.
7) Malâ buxa isik addâ siiratih miracsenta massossa

25. Malâ buxah kutbeh buxa

1) Ta malah buxa rakaakayak sangerrâ cokmih buxah gubat xissimta kutbeh buxa allele.
2) Rakaakayak sangerrâ cokmih buxa kutbê buxah faxxiimah yan baajeet kee sehdayti Cayla akah abele.
3) Kutbê buxa malâ buxah kutbê buxah ayfaafay yaceeh, ummaan ayroh taama abele.
4) Malâ buxah margaqooqi abbinossaah, keenih tantacawweh tan gersi taamoomi abele.

Leceyhaytoh Exxa

Baxaabaxsa le madqooqi

26. **Qokól Dirki**

Faxe num ta kukta rakiibo abak mamaaxaga akah tontocowweh tan qaadâ cokmih buxah esserooy, amrii kee margaqah faxximtah tan gaanuun qokol abaanamih dirki kaal tan.

መሰረት ስራቸውን ማከናወናቸውን በጽህፈት ቤቱ አማካኝነት በየጊዜው ይከታተላል፣ ይቆጣጠራል፤

5) የባህላዊ ፍርድ ቤቶች ሽማግሌዎች በየጊዜው ስልጠናዎችን እንዲያገኙ ያደርጋል፤
6) ከክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት ጋር ይተባበራል፣ በየአመቱም የጋራ ምክክር ያካሂዳል፡፡
7) ምክር ቤቱ የራሱን የውስጥ አሰራር መመሪያ ያዘጋጃል፡፡

25. **የምክር ቤቱ ጽህፈት ቤት**

1) ምክር ቤቱ በክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስር የሚደራጅ ጽህፈት ቤት ይኖረዋል፤
2) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ለጽህፈት ቤቱ አስፈላጊ በጀትና የሰው ሀይል ይመድባል፤
3) ጽህፈት ቤቱ ለምክር ቤቱ የጽህፈት ቤት አገልግሎት ይሰጣል፣ የእለት ተእለት ስራዎችን ይመራል፤
4) የምክር ቤቱን ውሳኔዎች ያስፈፅማል፣ የሚሰጡትን ለሎች ስራዎች ያከናውናል

ክፍል ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

26.የመተባበር ግደታ

ማንኛውም ሰው በዚህ አዋጅ መሠረት እውቅና ለተሰጠው የባህላዊ ፍርድ ቤት ጥያቄ፣ ትእዛዝ እና ውሳኔ አስፈላጊውን ህጋዊ ትብብር የማድረግ ግደታ አለበት፡፡

27. Essertimiyya Wagittaama

Qaadâ cokmih buxa teceeh tan amrii kee margaqa assakaxxewaah yan caagid luk yemeeteh yan num qaadâ madqak ugutak faxximtah tan maaqatta beele. Takkay immay maaqatta axaw addat lem mafaxximta.

28. Edde xintaa kee miracsenta yayyaaqeenimih qaaqa

1) Rakaakay malah buxa ta kukta abbinossuh faxxiimah yan edde xinta tayyaaqen xiqtah.
2) Rakaakayak qaadâ cokmih buxaaxih xiinissoh malah buxa ta kuktaa kee ta kukta rakiibo abak yawqe edde xinta abbinossuh faxxiimah yan miracsenta yayyaaqem xiqah.

29. Abbinoowewayta madqooqi

Ta kukta lih gexe sinni faxe kuktaay, edde xintaay, miracsentaay, gexsit wonna hinnay margaqa ta kuktal tanih tan caagiidal mabbinowta.

30. Kukti edde abbinoowuwaa uddur

Ta kukti Qafar Rakaakayak Dinkaarâ gazeetal yintibiqqimeh edde yewqe ayrook qembissa haanam abbinoowele.

Samara.....

Ayro...../2018 I.L.L.

Awwal Qarba Qunxe

Qafár Agatih Rakaakayih Doolatak

Naharsi Saqala

27.ስለ ተጠያቂነት

ባህላዊ ፍርድ ቤቱ የሰጠውን ትእዛዝና ውሳኔ በማያከብር ባለጉዳይ ወገን ላይ በባህል ህጉ መሰረት ተገቢውን እርምጃ ይወስዳል፣ ሆኖም እርምጃው እስርን ማካተት የለበትም።

28.ደንብና መመሪያ የማውጣት ስልጣን

1) የክልሉ ምክር ቤት ይህንን አዋጅ ለማስፈፀም የሚያስፈልግ ደንብ ሊያወጣ ይችላል።

2) የክልሉ የባህላዊ ፍርድ ቤቶች አስተዳደር ምክር ቤት ይህን አዋጅ እና በዚህ አዋጅ መሰረት የሚወጣ ደንብን ለማስፈፀም የሚያስፈልግ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

29.ተፈጻሚነት የሌላቸው ሕጎች

ከዚህ አዋጅ ጋር የሚቃረን ማናቸውም አዋጅ፣ ደንብ፣ መመሪያ፣ የአሠራር ልምድ ወይም ውሳኔ በዚህ አዋጅ በተመለከቱ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

30.አዋጁ የሚፀናበት ጊዜ

ይህ አዋጅ በአፋር ክልል ዲንካራ ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

ሠመራ ---

ቀን 2018 ዓ/ም

አወል አርባ ዑንዴ

የአፋር ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት ርዕሰ መስተዳድር